

Recenze

Zákon o bankách. Komentář

Praha: Wolters Kluwer, 2016

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o bankách“) je základní normou pro oblast bankovníctví, upravující právní postavení a podnikání bankovních subjektů v České republice. Jedná se o zákon, který byl přijat v závěru roku 1991 a nabyl účinnosti dnem 1. 2. 1992. Touto právní úpravou byl poprvé po roce 1989 určen právní rámec pro fungování bank v tržním prostředí, která od té doby provází již po čtvrtinu století tuzemské bankovníctví jako jeho základní právní úprava a která v sobě odráží vývoj právního prostředí tuzemského bankovníctví za tuto uplynulou dobu. Na měnící se podobě zákona o bankách tak lze sledovat vývoj právní regulace v bankovníctví od poměrně skromných počátků, které umožnily velký rozmach tuzemského bankovního sektoru a vznik soukromých bank, ale i četné problémy bank v letech devadesátých, od narůstající sofistikovanosti a aproximace českého bankovního práva s právem evropským na přelomu století přes další nárůst komplexnosti a plnou harmonizaci s komunitárním právem v letech minulých až po současný stav vyznačující se značnou složitostí (a s tím spojenou malou přehledností) reflektující reakci Evropské unie a České republiky jako jejího členského státu na finanční a hospodářskou krizi z konce minulé dekády tohoto století.

Zákon o bankách za uplynulé čtvrtstoletí nabyl na objemu více než desetkrát (z původních 4 439 slov v roce 1992 na současných 49 539 slov) a byl dotčen více jak šedesáti novelizacemi. Těžiště právní úpravy bankovního sektoru se vlivem vytvářející se bankovní unie v rámci EU přesunulo z ryze tuzemských právních pramenů směrem k pramenům evropského práva unijního, a k dokonalému poznání právního rámce bankovní regulace v České republice je tak nutné číst zákon o bankách v souvislosti s relevantními evropskými právními předpisy¹ [jakým je zejména tzv. nařízení CRR, tedy nařízení Evropského parlamentu a rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. června 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012)] i dalšími českými právními předpisy vycházejícími z evropského bankovního práva.²

V narůstající složitosti českého bankovního práva tak stále aktuálněji vyvstává potřeba kvalitního průvodce touto oblastí, odborného díla, jež zájemci pomůže vidět pravidla daná ustanoveními zákona o bankách v jejich souvislostech a interpretační šíři. Recenzovaný komentář vychází vstříc uvedené potřebě a předkládá odborné čtenářské veřejnosti vítaný zdroj informací o interpretaci a aplikaci zákona o bankách, jaký zde již několik dlouhých let chyběl.

¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU ze dne 15. května 2014, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků a kterou se mění směrnice Rady 82/891/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/24/ES, 2002/47/ES, 2004/25/ES, 2005/56/ES, 2007/36/ES, 2011/35/EU, 2012/30/EU a 2013/36/EU a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1093/2010 a (EU) č. 648/2012.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. června 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012.

Čl. 51 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. června 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky.

² Zákon č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu.

Autoři recenzovaného díla v něm podávají zasvěcený výklad o ustanoveních komentovaného zákona i dalších právních předpisů určujících pravidla pro podnikání v bankovníctví. Z textu předkládaného komentáře zřetelně vystupují zkušenosti autorů s právními vztahy vyskytujícími se v bankovním sektoru, jakož i jejich hluboká teoretická fundovanost a praktická obeznámenost s problematikou bank, jejich právního postavení, organizace a činnosti.

Recenzovaný komentář je čtivý, srozumitelný a z hlediska systematického vhodně a ústrojně členěný. Přínosné jsou odkazy na související ustanovení zákona, související předpisy a související literaturu, uváděné za jednotlivými komentovanými paragrafy. Za obzvláště přínosné pak považuji uvádění související judikatury s relevantními úryvky, resp. právními větami judikátů za některými komentovanými ustanoveními zákona o bankách.

V této souvislosti však nemohu nevyjádřit určité politování nad tím, že takováto související judikatura je uvedena jen u relativně malého počtu paragrafů komentovaného zákona. Z pohledu uživatele prezentovaného komentáře je totiž judikatura velmi cenným zdrojem informací o způsobu aplikace a interpretace komentovaného zákona. Přítomnost judikatury posunuje komentář každého zákona na vyšší úroveň, obohacující vlastní text zákona nejen o – mnohdy akademický – názor autorů, nýbrž také o názor potvrzený v aplikační praxi soudní autoritou. I když jsem si vědoma, že zdaleka nikoli ke každému ustanovení zákona o bankách relevantní judikatura existuje, domnívám se, že předkládaný komentář by mohl být ještě hodnotnější, kdyby obsahoval větší množství souvisejících judikátů, včetně např. judikatury Soudního dvora Evropské unie, jehož právní názory na pravidla uplatňovaná v bankovním sektoru jsou pro Českou republiku významné i tehdy, pokud se daný judikát přímo netýká žádné z bank v tuzemsku působících, s ohledem na to, že velká část právních pravidel upravujících bankovní sektor, včetně zákona o bankách, je výsledkem unijní harmonizace či unifikace.

I přes výše uvedenou drobnou výtku považuji recenzovaný komentář za velmi kvalitní dílo, které je původní a odpovídá obvyklým parametrům vědeckého díla. Komentář je vybaven poznámkovým aparátem a ke komentovaným paragrafům jsou doplněny odkazy zmiňované výše, což vše přináší čtenáři textu vítanou přidanou hodnotu a rozšiřuje odborné i laické využití komentáře.

Významným a vysoce kladně hodnoceným přínosem posuzovaného komentáře je, že reaguje na nejnovější vývoj pozitivního bankovního práva a přináší první odborný právní výklad k novým institutům a právním vztahům vyplývajícím např. ze zřízení Garančního systému finančního trhu a s tím spojených změn v pojištění pohledávek z vkladů, ze zavedení evropsky unifikovaných ozdravných postupů a řešení krizí v bankách atd.

Jsem přesvědčena, že recenzovaný komentář se stane vítanou pomůckou nejen pro pracovníky bank a další uživatele v sektoru bankovníctví a v oblasti bankovního dohledu, ale též ceněným zdrojem informací pro sféru vědeckou, akademickou a v neposlední řadě najde své uplatnění rovněž při aplikaci a interpretaci práva justičními orgány.

*prof. JUDr. Marie Karfíková, CSc.
vedoucí katedry finančního práva a finanční vědy
Právnická fakulta Univerzity Karlovy*